

Kenesei Zsófia: „Megváltozott oktatói szerep: a tudás őréből a tudás útitársa”

Beszámoló a „Vele vagy Nélküle: Mihez kezdünk MI” konferenciáról.

Az MTA Gazdálkodástudományi Bizottság Képzési Munkabizottsága (MTA GTB KMB) az ELTE GTK társszervezésében 2025. október 8-án műhelykonferenciát rendezett a mesterséges intelligencia oktatásban való felhasználásáról és szabályozási kérdéseiről.

A konferencia megnyitóját **Berács József, a KMB elnöke** tartotta, amelyet **Láng Benedek ELTE GTK dékánhelyettesének** köszöntő szavai követtek.

A **konferencia első felében** két egymást jól kiegészítő előadás hangzott el, amelyek rávilágítottak arra, hogy a mesterséges intelligencia ma már nem pusztán technológiai kérdés, hanem stratégiai és minőségbiztosítási kihívás is a felsőoktatásban. Az első előadást **Gulyás Tibor a Mesterséges Intelligenciáért Felelős Kormánybiztosi Iroda stratégiai főtanácsadója** tartotta. Az előadás elején kiemelte, hogy jelenleg a már meglévő struktúra frissítése a fő cél, mind az elmúlt évek tapasztalatai, mind az európai uniós szabályozás, az úgynevezett AI Act elvárásai szerint. A stratégia továbbra is négy pillérre épül: a szabályozásra, az infrastruktúra fejlesztésre, az oktatásra és kompetenciafejlesztésre, valamint az MI alkalmazásainak ösztönzésére.

A kormány célja, hogy a Magyar Tudományos Akadémiát, a Magyar Rektori Konferenciát és más tudományos testületeket aktívan bevonja a stratégia megvalósításába. Létrejön egy Mesterséges Intelligencia Tanács, amely az ökoszisztéma szereplőit összekapcsolva segíti a kormányzati döntéshozatalt és az etikus, felelős felhasználás irányelveinek kialakítását. A tanács célja, hogy ne túlzottan szabályozó módon, hanem szakmai párbeszéd útján vizsgálja a felmerülő problémákat és hatásokat. A mesterséges intelligencia fejlesztésére és piaci bevezetésére több mint 70 milliárd forintnyi tőkealapot különítettek el. A következő években szükség lesz nagyobb számítási kapacitások beszerzésére, valamint a hazai intézmények infrastruktúrájának fejlesztésére, hogy nemzetközi szinten is versenyképes környezet jöhesse létre. A cél, hogy minden oktatási és kutatási intézmény hozzáférhessen megfelelő erőforrásokhoz, akár hazai, akár nemzetközi (felhőalapú) rendszereken keresztül.

Kiemelt feladat az MI ismeretek eljuttatása a társadalom minden szintjére. A hosszú távú cél, hogy az óvodától a felsőoktatásig megjelenjen az MI oktatás, és az oktatók, diákok, valamint kutatók mindennapi munkájának részévé váljon. Egy országos kompetenciamérés feltárta, hogy a felsőoktatási intézmények 31%-ának van önálló MI-stratégiája, 64%-ukban működik kutatócsoport, de az infrastruktúra és a piaci kapcsolatok tekintetében jelentős eltérések mutatkoznak. A tudásmegosztás intézményeken belül és azok között is hiányos, ami gátolja az együttműködést és az innovációt. Ennek fejlesztése kulcsfontosságú feladat a következő években. Az előadó hangsúlyozta, hogy a mesterséges intelligencia nem csupán technológiai, hanem társadalmi és oktatási kihívás is. A felsőoktatási intézmények és kutatóhelyek kulcsszereplők abban, hogy a jövő generációi tudatosan és felelősen tudják használni ezeket az eszközöket. A szabályozás helyett irányelvekben és együttműködésben kell gondolkodni – a cél, hogy a mesterséges intelligencia az emberi tudás kiegészítője, ne pedig helyettesítője legyen.

A szekció második előadását **Kőfalusi Eszter, a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság jogi vezetője** tartotta. Az előadásban bemutatta az MI alkalmazásának lehetőségeit a felsőoktatás minőségértékelésében. Az előadó felvázolta, miként jelenik meg az MI a felsőoktatási értékelési rendszerekben, és milyen nemzetközi példák - különösen az ír minőségbiztosítási ügynökség ajánlásai - segítik a MAB munkáját. Hangsúlyozta, hogy a minőségbiztosítási ügynökségeknek túl kell lépniük a passzív megfigyelői szerepen: nemcsak

értékelniük kell az intézmények MI-használatát, hanem támogatniuk is kell annak felelős bevezetését. A mesterséges intelligencia az elemzések, kockázatértékelések, trendfeltárások és dokumentumfeldolgozások során hatékony segédeszköz lehet, de soha nem helyettesítheti az emberi szakértői döntést. Bemutatta, hogy folyamatban van a MAB mesterséges intelligenciaszabályzatának kidolgozása, amely kijelöli az etikus, átlátható és célhoz kötött alkalmazás kereteit. A bizottság kísérleti projektként elindította az első MI-támogatású tematikus elemzést az orvoscépzés helyzetéről, amely párhuzamosan készül hagyományos és MI-alapú módszerekkel. Céljuk nemcsak az adatok feldolgozása, hanem annak vizsgálata is, hogy a mesterséges intelligencia mennyire alkalmas a minőségbiztosítás területén. Az integrált intézményakkreditáció új kérdéssora már rendszeresen rákérdez az intézmények MI-hez kapcsolódó szabályozására, használatára és kockázatkezelésére. Az MI a minőségbiztosításban széles körben hasznosítható: folyamat- és dokumentumtámogatás, verzió- és változáskövetés, tananyag- és képzésfejlesztés, a hallgatóközpontú tanulás-tanítás támogatása. Mindez azonban akadémiai integritási garanciákat igényel: egyértelmű intézményi szabályzatok, oktatói és hallgatói támogatás/képzés, a megengedett és tiltott használat világos rögzítése.

Az előadó összefoglalásként elmondta, hogy a minőségbiztosítás feladata túllépni a pusztán megfigyelésen: az ügynökségeknek aktív párbeszédet és kapacitásépítést kell ösztönözniük, módszertani iránymutatást és etikai kereteket adva. Az MI eszköz, amely javíthatja a hatékonyságot és az átláthatóságot, de nem helyettesítheti a szakértői ítéletet. A siker feltétele a tudatos, kritikus, átlátható alkalmazás – egységes elvekkel, rendszeres felülvizsgálattal és minden szereplő közös tanulásával.

A **konferencia második felében** a mesterséges intelligencia egyetemeken belüli szabályozásának kérdései kerültek előtérbe egy kerekasztal beszélgetés keretében.

A résztvevők **Takács András, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának dékánja, Csáki Csaba, a Budapesti Corvinus Egyetem Mesterséges intelligenciáért felelős dékánja és Verebics János ELTE Gazdaságtudományi Karának egyetemi docense** volt. A kerekasztal beszélgetés szereplői először lehetőséget kaptak a saját intézményük szabályozási gyakorlatának bemutatására, majd a moderátor, **Rajcsányi-Molnár Mónika** a Dunaújvárosi Egyetem rektorhelyettese kérdéseire reagálva egy közös beszélgetésbe kezdtek. A beszélgetés során több téma is előkerült, amelyekre vonatkozóan a közönség soraiból is érkeztek hozzászólások, kérdések.

A beszélgetés során a legnagyobb vitát és érdeklődést a szöveges esszék, illetve a szakdolgozat szerepe és MI-hez való viszonya, szabályozási kérdései váltották ki. A vita alapján határozottan körvonalazódott, hogy **a hagyományos szöveges beadandók ideje lejárt**. Az MI-eszközök képesek kiváló szövegeket generálni, így a megírt esszé önmagában már nem alkalmas arra, hogy a hallgatók valódi tudását és kompetenciáit mérje. Az oktatásnak új formákat kell találnia a tudás értékelésére – olyanokat, amelyek az **önálló gondolkodást, a problémamegoldó képességet, a kreatív alkalmazást és a reflexiót** helyezik előtérbe. Ilyenek lehetnek például a szóbeli prezentációk, az interaktív feladatok, a gyakorlati szimulációk vagy a projektalapú munkák, ahol a hallgató nem pusztán elmondja, mit tud, hanem meg is mutatja, hogyan tudja alkalmazni a megszerzett ismereteket. A jövő felsőoktatása tehát nemcsak a technológia, hanem az **emberi kapcsolatok és az értékelés kultúrájának megújításáról** is szól. A bizalom, a nyitottság és az új mérési formák együtt biztosíthatják, hogy a mesterséges intelligencia ne veszélyt, hanem fejlődési lehetőséget jelentsen mind az oktatók, mind a diákok számára. Ennek mikéntje jelenleg még nagyon eltérő az egyes egyetemek esetében, így érdekes vita alakult ki a konkrét megvalósítás kérdéseiről.

A résztvevők véleménye egységes volt abban, hogy a mesterséges intelligencia megjelenése az oktatásban nem csupán technológiai változást hoz, hanem szemléletváltást is igényel mind az

oktatók, mind a hallgatók részéről. Éppen ezért minden egyetem számára kiemelten fontos a **folyamatos edukáció** mindkét oldal számára. Az oktatóknak meg kell tanulniuk, hogyan használhatják az MI-eszközöket a tanítás támogatására, hogyan építhetik be őket a tantervbe úgy, hogy azok ne gyengítsék, hanem erősítsék a kritikai gondolkodást és az önálló munkát. Ugyanakkor a hallgatóknak is meg kell érteniük, miként alkalmazhatják ezeket az eszközöket etikus, felelős és tudatos módon. Az oktatási rendszernek ezért nemcsak technológiai tréningeket, hanem digitális és etikai kompetenciafejlesztést is biztosítania kell, hogy a mesterséges intelligencia ne a tudás helyettesítője, hanem annak katalizátora legyen.

A mesterséges intelligencia térnyerése az oktatásban új típusú kapcsolatokat és felelősségeket teremt. Csáki Csaba kiemelte, hogy az egyik legfontosabb tényező, amelyre ebben az átalakuló tanulási környezetben támaszkodnunk kell, a **bizalom**. Az oktatók és diákok közötti bizalom alapvető feltétele annak, hogy az MI-eszközök használata ne gyanakvást, hanem együttműködést szüljön. Az oktatóknak hinniük kell abban, hogy a diákok az MI-t nem a tanulás megkerülésére, hanem a tudás elmélyítésére használják, a diákoknak pedig érezniük kell, hogy az oktatók nem ellenőrző mechanizmusként, hanem tanulást segítő partnerként alkalmazzák a technológiát. Ugyanilyen fontos a diákok közötti bizalom is. A digitális és MI-eszközök révén egyre több közös projekt, kollaboratív feladat és digitális együttműködés jelenik meg az oktatásban. Ha a hallgatók nem bíznak egymásban, félnek a visszaélésektől vagy a méltánytalan értékeléstől, akkor a közös tanulás elveszíti valódi értelmét. A bizalom tehát nemcsak erkölcsi, hanem pedagógiai kategória is – a tanulási folyamat minőségének egyik legfontosabb feltétele.

A közönség soraiból érkezett kérdés alapján felmerült a kérdés, hogy **mi lesz az oktatók szerepe a jövő felsőoktatásában**, és vajon nem válik-e jelentéktelenné a munkájuk egy olyan világban, ahol a gépek képesek esszéket írni, forrásokat elemezni, sőt akár személyre szabott tananyagokat is előállítani. A kerekasztal résztvevőinek reakciói alapján elmondható, hogy a válasz egyértelműen az, hogy nem, az oktatók szerepe nem fog eltűnni, de alapvetően **át fog alakulni**. Bár lehetséges, hogy az információtartalom átadását egyre inkább átveszik az intelligens rendszerek, de az oktató pótolhatatlan abban, hogy értelmet, értelmezést és emberi irányt adjon ennek a tudásnak. Az oktatók jövőbeli szerepe sokkal inkább **mentori, facilitatori és értékalapú vezetői** szerep lesz. Ők lesznek azok, akik segítenek a hallgatóknak eligazodni a mesterséges intelligencia által generált tudásrengetegben, felismerni a hiteles információkat, kritikusan gondolkodni, és etikusan használni a technológiát. Míg korábban az oktató volt a tudás elsődleges forrása, ma és a jövőben ő lesz annak értelmezője és közvetítője, aki megtanítja, hogyan lehet a mesterséges intelligencia által kínált eszközöket felelősen és kreatívan alkalmazni.

Ez az új szerep sokkal inkább emberi, mint technikai természetű. Az oktatók feladata nem csupán az ismeretek átadása, hanem a gondolkodás fejlesztése, a morális iránytű megerősítése és a tanulás emberi dimenzióinak megőrzése lesz. Ebben az értelemben a mesterséges intelligencia nem az oktató versenytársa, hanem partnere lehet: átveszi a rutinfolyamatokat, de az emberi kapcsolatot, az inspirációt és az érték közvetítést nem tudja helyettesíteni. A jövő felsőoktatása így nem az oktató háttérbe szorulásáról, hanem az **oktatói szerep újrafogalmazásáról** szól – egy olyan átalakulásról, ahol az oktató nem a tudás őre, hanem a tanulás útítársa lesz.